

משרד החינוך
המינהל לחינוך דתי המזכירות הפדגוגית
הפקוח על הוראת הספרות בחמ"ד

בס"ד, סיון תשפ"ב

למידה והערכה בגרות בשנת תשפ"ג- לתלמידי י"א-י"ב בתשפ"ג- ספרות חמ"ד:

על פי החלטת משרד החינוך, מבחן הבגרות בספרות בחמ"ד יערך כאירוע הערכה פנימית לתלמידי י"א-י"ב שלא נכללים ברפורמת "התחדשות הלמידה". הערכה פנימית זו מהווה אתגר והזדמנות. אתגר-להמשיך לשמור על מעמדו של המקצוע, ועל מסגרת השעות המחייבת גם כשאין בגרות חיצונית, והזדמנות- ליצור למידה מותאמת יותר לתלמידים ולא לאמות מידה חיצוניות ולהעביר את הסמכות הבלעדית לקביעת הציון לידי המורה. ההערכה הפנימית בשילוב עם הלמידה מקרוב ומרחוק מהווה הזדמנות לשדרג ולשכלל את ההוראה: לפתח ולבסס למידה עצמאית של התלמידים, לאפשר יותר למידה שיתופית, ולהקדיש זמן לאוריינות מדיה. ההערכה הפנימית תותאם לדגשים שיבואו לידי ביטוי בהוראה. תלקיט המשימות והמבחנים המובאים להלן יהוו, בעז"ה, את שיאו של תהליך הלמידה מרחוק ומקרוב ויאפשרו לנו לחוות את שנת הלימודים מתוך תחושה של למידה משמעותית לנו ולתלמידינו. הציון שהתלמידים יקבלו בספרות/ בתעודת הבגרות יהיה שווה ערך לציונים החיצוניים. יש להדגיש זאת בפני התלמידים.

עקרונות מנחים ללמידה והערכה ביחידת החובה:

1. דרכי ההערכה להלן מחליפות את בחינת הבגרות החיצונית ביחידת החובה בהיקף 70%. בחלופה בהערכה אין שינוי. (30%).
2. יש ללמד את הידע, המיומנויות והערכים שהוגדרו במיקוד לשנה זו. אירועי הערכה צריכים לכלול את כל הפרקים של בחינת הבגרות החיצונית בספרות על פי המיקוד.
3. הציון יהיה מורכב מהצטברות של אירועי הערכה לאורך כל משך הלמידה וממבחן מסכם.
4. בית ספר או רכז מקצוע המעוניין להציע דגם בית ספרי ייחודי יתבקש להגישו לאישור המשרד (מפקח כולל ומפמ"ר)
5. בפרק השני של בחינת הבגרות - ניתן ללמד ולהעריך את התלמידים על פי אחת משלוש האפשרויות על פי שיקול דעת המורה:
 - א. נובלה של עגנון
 - ב. מחזה
 - ג. נובלה של עגנון + מחזה
6. במידה והתלמידים התחילו ללמוד לבגרות בתשפ"ב, ניתן להכליל בציון אירועי הערכה שנעשו בשנים שעברו. מומלץ שאירועי ההערכה משנים קודמות יהיו כ-25% מהציון.
7. בחלופה בהערכה על ספר הקריאה+ שני שירים לא חל שינוי

- להלן שתי הצעות להערכה פנימית:
- מבחנים פנימיים
 - תלקיט משימות + מבחן מסכם

א. מבחנים פנימיים:

להלן דוגמא לדגם הערכה המבוסס על מבחנים:

סוג המבחן	חלוקת משקלים מומלצת לדוגמא
שני אירועי הערכה קטנים על שתי יצירות	20%
שני מבחני אמצע	40% = 20% + 20%
מבחן מסכם על כל החומר	40%

עקרונות מנחים לבניית המבחנים:

- המבחנים יכללו את כל החומר הנדרש בבחינת הבגרות החיצונית אחרי המיקוד (היקף הלמידה לתלמידי י"א-י"ב בתשפ"ג נשאר כפי שהיה בתשפ"ב).
- אירועי ההערכה הקטנים יהיו במתכונת שאלון גוגל פורמס, דפי עבודה, קלז, מבחן בקיאות ביצירה, וכיוצא בזה.
- השאלות במבחני האמצע יהיו מנוסחות בדגם של שאלות בגרות. מומלץ להיעזר בשאלונים משנים קודמות.
- אם המבחנים יערכו בכיתה- המבחנים יהיו במתכונת בחינת הבגרות ללא חומרי עזר. על השאלות לכלול מרכיבי עמ"ר בהיקף 10% מהמבחן.
- דוגמאות לשאלות עמ"ר יועברו במייל על ידי המדריכות. (השאלות לא יפורסמו באתר על מנת שיהיה אפשר להשתמש בהן לכתיבת המבחן הכיתתי) ניתן לראות דוגמאות לשאלות עמ"ר [כאן בעמוד 74](#)
- המבחן המסכם יהיה בנוי במתכונת של בחינת בגרות. כמו בבגרות, גם כאן, לתלמיד תהיה אפשרות לבחירה של 50% לפחות בכל אחד מחלקי המבחן.
- כללי בחינת הבגרות החיצונית חלים על המבחן המסכם, יש לתת לתלמידים את המבחן ביום ובשעה שנקבעו מראש. משך המבחן: שעתיים.

בקרה על יחידת חובה:

- יש להחתים את המדריכה הבית סיפרית על רשימת יצירות, כפי שהיה בעבר, עד ר"ח חשוון תשפ"ג
- יש להחתים את המדריכה הבית סיפרית על מבנה הערכה מפורט עד ר"ח כסליו.

ח. בקרה על יחידת ההגבר:

- יש להחתים את המדריכה הארצית על רשימת יצירות + מתווה הערכה מפורט עד ר"ח כסליו
- על הבוחן לשלוח את השאלות של המבחן בעל פה אל המדריכה הארצית עד שבועיים לפני המבחן
- לאחר המבחן יש לשלוח שלושה טפסי הערכה למבחן בעל פה, כפי שהיה בשנים קודמות, למפמ"ר. הטפסים צריכים לשקף מבחן עם ציון גבוה, בינוני, ונמוך. הטופס נמצא [כאן](#).

ב. תלקיט משימות + מבחן מסכם

על התלמיד להגיש תלקיט משימות המורכב ממשימות קטנות לפי לוח הזמנים שנקבע על ידי המורה. בתלקיט יהיו משימות הערכה לכל אחת מהיצירות שנלמדו. המורה יחשב את הציון הסופי של תלקיט המשימות כציון משוקלל של היצירות שנלמדו על פי הטבלה להלן. תלקיט המשימות יהווה 60% מהציון הסופי:

פרקי תכנית הלימודים	שם היצירה	הרכב ציון על פי פרקי תכנית הלימודים	חלוקת משקלים מומלצת בתלקיט לדוגמא	דגם משימות לדוגמא
פרק 1: סיפור קצר, מעשה חכמים	מדרש	20%	10%	לימוד עצמי + דפי עבודה
	כינורו של רוטשילד		10%	מפת חשיבה
פרק 2: נובלה /מחזה	נובלה או מחזה	24%	24%	תרגול שאלות בגרות
פרק 3: שירה עברית בימי הביניים + שירה מודרנית	שחי לאל	48%	8%	תוצר יצירתי
	הבא מבול		8%	שאלון גוגל פורמס
	הכניסיני		8%	תוצר יצירתי
	נושא א' - שיר חובה		8%	שאלון גוגל פורמס
	נושא א' - שיר בחירה		8%	לימוד עצמי + דפי עבודה
	נושא ב' - שיר חובה		8%	תרגול שאלות בגרות
	נושא ב' - שיר בחירה		8%	קלוז

עקרונות לבניית תלקיט משימות:

- א. תלקיט המשימות יחליף את המבחנים במתכונת המקובלת. ניתן לשלב מבחנים בתוך תלקיט המשימות.
- ב. תלקיט המשימות יקיף את כל פרטי תכנית הלימודים אחרי המיקוד.
- ג. משימות הערכה יבדקו ידע של החומר הנלמד. במשימות אלה התלמיד ידרש להפגין הבנה של הטקסטים, ויכולת שימוש במונחים ספרותיים.
- ד. יש לשלב מרכיבי הערכה של עמ"ר בהיקף של לפחות 10% מהמשימות.

- ה. ניתן לשלב שתי משימות הדורשות תוצרים יצירתיים בהיקף עד 20% מתלקיט המשימות. (הוראות ודוגמאות לתוצרים יצירתיים יופיעו בהמשך המסמך).
- ו. יש לגוון את משימות ההערכה. הדגם בטבלה לעיל הוא דוגמא בלבד. ניתן לשנות את המשימות המופיעות בדגם ובלבד ש שהתלקיט יכיל משימות מגוונות.
- ז. בתלקיט יופיעו משימות מסוג מסוים עד פעמיים בלבד. לדוגמא: 2 שאלוני גוגל פורמס, 2 תוצרים יצירתיים, 2 קלזים וכיוצא בזה.
- ח. התלקיט צריך להכיל לפחות אירוע הערכה אחד הכולל תרגול שאלות בגרות
- ט. האירוע המסכם יהיה במתכונת של בחינת בגרות חיצונית, ומשקלו יהיה כ- 40% מהציון הסופי
- י. מורים המעריכים את התלמידים בתלקיט משימות צריכים להקדיש זמן לתרגול שאלות בגרות לפני המבחן המסכם.
- יא. במידה ומורה יבחר לבקש מתלמידיו יותר משימות ממה שנכתב בטבלה, הא יחשב לצרכי הציון הסופי את הציונים הטובים יותר.
- יב. להלן מחוונים בהם ניתן להעזר לבדיקת התלקיט:

[מחווון לשאלות בגרות עם רכיבי עמ"ר](#)

[מחווון לבדיקת תוצר יצירתי](#)

להלן דוגמאות לארועי הערכה אפשריים (כל הדוגמאות מפורטות באתר המפמ"ר כאן):

שאלון בגוגל פורמס

חוברות עבודה

קלז

מפת חשיבה

דפי עבודה מקוונים (wizer)

שיעור מוקלט/מצגת ללימוד עצמאי+ דפי עבודה או שאלון גוגל פורמס

מצגת ללימוד עצמי אינטראקטיבי

תוצרים יצירתיים: התלמיד יכין תוצר שיבטא רעיון מרכזי ביצירה או סמל או מוטיב שעולה מאחת היצירות שנלמדו וישלח למורה.

כל אחד מן התוצרים היצירתיים ישקף רעיונות מרכזיים ביצירה ויעסוק ברבדים הגלויים והסמויים שלה. יש להציג קשר הדוק בין היצירה לבין התוצר.

התוצר היצירתי ילווה בהסבר מודפס בדף. ההסבר יכלול:

1. הצגת הקשר בין התוצר היצירתי לבין הטקסט הספרותי שנלמד.

2. הצגת שיקולי הדעת בתהליך יצירת התוצר.

3. משוב על התהליך שהתלמיד עבר במהלך יצירת התוצר

אפשרויות לתוצרים יצירתיים:

סרטון (למשל: הסרטת המפנה או השיא ביצירה)

פסל או ציור או קריקטורה

שיר שנכתב בעקבות הטקסט שנלמד (אפשרות אף להלחינו)

יומן שנכתב ע"י הדמות הראשית מן היצירה. (כ-3 עמודים מתוך היומן)

מכתב לסופר/משורר או מכתב שהדמויות ביצירה כותבות לסופר

הכנת קדימון (טריילר) עבור היצירה

פודקאסט

ניתן לבחור בתוצרים יצירתיים נוספים בהתאם לשיקולי הדעת של המורה והתלמיד.

מחווון לבדיקת התוצרים היצירתיים מצורף [כאן](#).

לשאלות נוספות לגבי הערכה של יחידת החובה ניתן לפנות אל המדריכות. רשימת המדריכות על פי

[מחוזות באתר ספרות ממד](#)